

ΤΟ ΝΕΟΝ ΜΕΓΑΡΟΝ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΕΓΚΑΙΝΙΟΙΣ

ΥΠΟ

ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Η. ΠΟΥΛΙΤΣΑ

Τῇ 28ῃ Φεβρουαρίου 1957 ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίρια τοῦ ἀνεγεροθέντος νέου μεγάρου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐν πανηγυρικῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς. Τὴν συνεδρίαν εἰμίμησε διὰ τῆς παρουσίας του ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεύς, παρέστησαν δὲ εἰς αὐτὴν ὁ Μ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δωρόθεος καὶ πολλὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, μέλη τῆς Κυβερνήσεως, πολλοὶ Ἀκαδημαϊκοί, οἱ Πρυτάνεις καὶ πολλοὶ Καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν ἄλλων Ἀνωτάτων Σχολῶν, τὰ μέλη τῶν ἐν Ἀθήναις ξένων ἀρχαιολογικῶν Ἰδρυμάτων καὶ Σχολῶν, οἱ Πρόεδροι καὶ τὰ μέλη τῶν Ἀνωτ. Δικαστικῶν Σωμάτων, ἄλλοι ἀνώτατοι πολιτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ ἀξιωματικοί, ἄνθρωποι τῶν γραμμῶν, φιλότεχνοι καὶ ἄλλοι πολλοί, ὡς καὶ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον καὶ τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας.

Μετὰ τὸν τελεσθέντα ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ἀγιασμόν, παρελθὼν ἐπὶ τὸ βῆμα ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρείας κ. Παναγιώτης Ἡ. Πουλίτσας εἶπε τὰ ἐξῆς:

Μεγαλειότατε,

Ἐκατὸν εἴκοσιν ὄλα ἔτη συνεπληρώθησαν κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Ἰανουάριον ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, τοῦ ἐθνικοῦ τούτου Ἰδρύματος, τοῦ νέου μεγάρου τοῦ ὁποίου τελοῦμεν σήμερον τὰ ἐγκαίνια. Τῇ 6^ῃ Ἰανουαρίου 1837 (π. ἡ.), ἡμέρᾳ τῆς μεγάλης χριστιανικῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων, ἐκλεγείσης ἀναμφιβόλως πρὸς ἐπιδήλωσιν τῆς ἰδιαιτέρας σπουδαιότητος καὶ ἐθνικῆς σημασίας τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως, διαπρεπεῖς λόγιοι καὶ πολιτικοὶ ἄνδρες, φιλόμουσοι καὶ φιλόραχοι, ἐκπροσωποῦντες ἐν τούτῳ καὶ διερχομένης τὴν πίστιν καὶ τὴν θέλησιν τοῦ Ἔθνους, συνελθόντες ἀπεφάσισαν τὴν σύστασιν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, σκοπὸν ἔχούσης νὰ «συνδράμῃ εἰς τὴν ἀνεύρεσιν, ἀνάγερσιν καὶ συμπλήρωσιν (δηλαδὴ τὴν ἀναστήλωσιν) τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιοτήτων» καὶ ἐψήφισαν τὸν ὄργανισμὸν αὐτῆς. Ἡ σύστασις τῆς Ἑταιρείας καὶ ὁ ὄργανισμὸς αὐτῆς ἐνεκρίθησαν διὰ τοῦ ἀπὸ 15 Ἰανουαρίου 1837 Β. Δ., ἐκδοθέντος ὑπὸ τοῦ ἀσκοῦντος τὴν ἀντιβασιλείαν Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου «ἐν ὀνόματι καὶ κατ' ἰδιαιτέραν διαταγὴν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως», ἀπουσιάζοντος τότε ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ὕπερ Διάταγμα ἐγνωστοποιήθη τῇ Ἑταιρείᾳ, διὰ τοῦ ἀπὸ 18^{ης} Ἰανουαρίου 1837 ἐγγράφου τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ἀειμνήστου Ἰακώβου Ρίζου. Μετὰ δύο δὲ περὶπου μῆνας, τῇ 28^ῃ Ἀπριλίου 1837, ἐγένετο ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ὑπὸ τὸν Παρθενῶνα ἡ πρώτη γενικὴ συνέλευσις τῶν ἰδουτῶν τῆς Ἑταιρείας, προεδρεύσαντος ταύτης τοῦ αὐτοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας Ἰακ. Ρίζου. Τοσαύτη δὲ ἀρχῆθεν ἀπεδόθη σημασία εἰς τὴν συσταθεῖσαν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν, ὥστε πρόεδρος αὐτῆς ἐξελέγη κατὰ μὲν τὴν πρώτην ταύτην γενικὴν συνέλευσιν τῶν ἰδρυτῶν αὐτῆς ὁ μνημονευθεὶς ὑπουργὸς τῆς Παιδείας Ἰάκ. Ρίζος, διαπρεπῆς λόγιος, πολιτικὸς καὶ δραματικὸς συγγραφεύς, ἐνθερμος δὲ φίλος τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος. Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν δ' αὐτοῦ, τῷ 1846, ἐξελέγη ὁ τότε πρωθυπουργὸς Ἰωάννης Κωλέττης καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ (κατ' Αὔγουστον 1847) ὁ ὑπουργὸς Γ. Γλαράκης. Βραδύτερον, τῷ 1896, ἀνεκηρύ-

χθη διαρκῆς Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας ὁ ἀείμνηστος τότε Λιάδοχος καὶ μετὰ ταῦτα Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος.

Ἡ μνεῖα τῆς χρονολογίας τῆς συστάσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας δὲν σκοπεῖ μόνον νὰ υποδηλώσῃ τὸν μακρὸν βίον ταύτης καὶ τὴν κατ' αὐτὸν μακρὰν καὶ λαμπρὰν δρᾶσιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπομνήσῃ τὰς δυσχερεστάτας περιστάσεις, ὑφ' ἃς ἰδρῦθῃ καὶ ἔνεκα τῶν ὁποίων ἡ τότε σύστασις αὐτῆς προσλαμβάνει ἰδιαιτέραν σημασίαν καὶ συγκινεῖ βαθέως καὶ φρονηματίζει ἡμᾶς τοὺς μεταγενεστέρους.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, μικρὸν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τῆς μακρᾶς καὶ βαρυτάτης δουλείας, ἡ χώρα ἐκαλύπτετο ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ὑπὸ ἀπεράντων ἐρειπίων, ἅτινα κατέλειπεν ὁ ὑπεροκταετὴς σκληρότατος, ἀλλὰ καὶ ἱερώτατος, ἀγὼν ὑπὲρ ἀνεξαοτησίας. Οἱ πλείστοι τῶν συνοικισμῶν, πόλεων καὶ χωρίων, εἶχον ἐμπρησθῆ ἢ κατεδαφισθῆ, τὰ καρποφόρα δένδρα τῆς ὑπαίθρου κατακοπῆ καὶ γενικῶς ἡ χώρα εἶχε δηωθῆ κυριολεκτικῶς διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν ὀρδῶν τοῦ ἀπηνοῦς Ἰμβραήμ. Ἐν μέσῳ τῶν ἀπεράντων καὶ θλιβερῶν τούτων ἐρειπίων, οἱ ἀείμνηστοι ἐκεῖνοι φιλοπάτριδες καὶ θερμουργοὶ καὶ ὀξύδερκεῖς λόγιοι καὶ πολιτικοὶ ἄνδρες, ἔχοντες πίστιν ἀκλόνητον ἐπὶ τὴν συνέχειαν τοῦ ἱστορικοῦ βίου τοῦ Ἑθνους καὶ βαθεῖαν ἐπίγνωσιν τῶν πρὸς αὐτὴν συνδεομένων ὑποχρεώσεων τοῦ τότε ἀπελευθερωθέντος μικροῦ τμήματος αὐτοῦ, καλουμένου νὰ συνεχίσῃ καὶ ὀλοκληρώσῃ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, ἔκριναν ὅτι καὶ αὐτῆς τῆς ὑλικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας περισσότερον ἐπέιγουσα καὶ ἐπιτακτικὴ ἦτο ἡ πνευματικὴ, ἡ μέριμνα ὑπὲρ τῆς καλλιέργειας τῶν γραμμάτων καὶ τῆς διασώσεως καὶ μελέτης τῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος. «Εὐγενὴς ἀνυπομονησία», ἔγραφεν ὁ σοφὸς πρῶτος γραμματεὺς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἀείμνηστος Ἀλέξανδρος Ρίζου Παγκαβῆς, «τοῦ νὰ ἀποδώσωμεν ὅσον τάχιον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅσα περιεσώθησαν τῶν ἀρχαίων τῆς μνημείων καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῆς εἰς τὴν ἐπιστήμην νέας πηγὰς ἐρευνῶν καὶ ἀνακαλύψεων, ἐνέπνευσε τὴν ἰδέαν τῆς συστάσεως τῆς

Ἑταιρείας». Πράγματι, παραλλήλως πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ σωζόμενα μνημεῖα τῆς ἀρχαιότητος, οἱ ἄφρωνι οὔτοι κήρυκες τῆς ἀθανάτου δόξης τῶν προγόνων, ἤσκουν βαθεῖαν γοητείαν ἐπὶ τὰς ψυχὰς τῶν μεταγενεστέρων, οἷς ὑπεμίμησκον συνεχῶς τὰς ἐξ ἐκείνης ἀπορροεούσας ἠθικὰς ὑποχρεώσεις των, ὡς συνεχιζτῶν τοῦ ἱστορικοῦ βίου τοῦ Ἑθνους, καὶ ἐνέπνεον εἰς αὐτοὺς τὴν διακηρυττομένην ἐκείνην «εὐγενῆ ἀνυπομονησίαν».

Τὴν πίστιν ἐκείνην καὶ τὴν ἐπίγνωσιν τῶν πρὸς αὐτὴν συνδεδεμένων ὑποχρεώσεων τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, ὡς κληρονόμων τῶν ἐνδόξων προγόνων, εἰδικῶς ὡς πρὸς τὰ μνημεῖα τέχνης καὶ δόξης αὐτῶν, ἀποτελοῦντα ἱερὰν καὶ ἀναπαλλοτρίωτον προγονικὴν κληρονομίαν, μαρτυρεῖ ἡ μέριμνα, ἡ ληφθεῖσα καὶ πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις δρώσης Φιλομουσοῦ Ἑταιρείας καὶ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος, δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ τῆς 26^{ης} Ἰανουαρίου 1822, καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Ναυπλίῳ Ἐκτελεστικοῦ Σώματος τῆς Προσωρινῆς Διοικήσεως τῆς Ἑλλάδος, δι' ἀποφάσεώς του τῆς 22^{ας} Φεβρουαρίου 1826, καὶ ὑπὸ τῆς ἐν Τροιζήνι Ι' Ἐθνικῆς Συνελεύσεως διὰ τῆς ἀπὸ 1^{ης} Μαΐου 1827 διατάξεως αὐτῆς περὶ διοικήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν διὰ τοῦ προταθέντος ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Κυβερνήτου Ἰω. Καποδιστριαίου σχεδίου ψηφίσματος πρὸς τὴν ἐν Ἀργεῖ Δ' Ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσιν, καὶ ὑπὸ ταύτης διὰ τοῦ ἀπὸ 2^{ας} Αὐγούστου 1829 ψηφίσματος αὐτῆς, ἐπικυρώσαντος καὶ τὰ ὑπὸ τῆς ἐν Τροιζήνι Συνελεύσεως ψηφισθέντα. Ἡ ἱερὰ ἐκείνη πίστις, ὅτι τὸ ἀπελευθερωθὲν καὶ πολιτειακῶς ἀνασυνταχθὲν μικρὸν τμήμα τοῦ Ἑθνους ἦτο κληρονόμος καὶ συνεχιστὴς τῆς ἱστορίας καὶ τῆς δόξης τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ μεσαιωνικοῦ, ἐκφράζεται, ὡς πρὸς τὸ ἐγγύτερον δεύτερον, ἐμφαντικώτερον ἐν τῇ «Νομικῇ Διατάξει» τῆς 15^{ης} Νοεμβρίου 1821 τῆς τοπικῆς Συνελεύσεως τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος, δι' ἧς ὠρίζετο ὅτι θὰ ἰσχύωσι κατὰ τὸ παρὸν οἱ κοινωνικοὶ νόμοι «τῶν ἀειμνήστων χριστιανῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ἑλλάδος» καὶ ἐν τῷ βασ. διατάγματι τῆς 23^{ης} Φεβρουαρίου

1835, δι' οὗ ὠρίζετο ὅτι ὡς ἀστικὸν δίκαιον θὰ ἰσχύουν οἱ πολιτικοὶ νόμοι τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων.

Ἐκ τῆς ἱεραῆς ταύτης πίστεως ἐμπνεόμενοι οἱ ἀοιδίμοι ἐκεῖνοι ἄνδρες καὶ διακαίόμενοι ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ταχίστην ἀνασύνδεσιν καὶ ἀποκατάστασιν τῆς συνεχείας τοῦ βιαίως διακοπέντος ἱστορικοῦ καὶ πνευματικοῦ βίου τοῦ Ἕθνους, προήλθον κατὰ μὲν τὸ ἔτος 1836 εἰς τὴν σύστασιν τῆς «Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας», χάριν τῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς τῶν νεαρῶν Ἑλληνίδων καὶ τῶν διδασκαλισσῶν αὐτῶν, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὀρθῶς ἔκριναν ὅτι πρέπει νὰ ἀρχίσῃ τὸ ἔργον τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς νεότητος, ἀρχομένου δὲ τοῦ ἐπιόντος ἔτους 1837, καθ' ὃ ἰδρύθη καὶ τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, εἰς τὴν σύστασιν τῆς «Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας», ὡς ἐπικούρου τῆς Πολιτείας εἰς τὸ ἔργον τῆς διασώσεως, ἀνευρέσεως καὶ περισυλλογῆς τῶν ἀρχαίων μνημείων καὶ πρὸς μελέτην αὐτῶν. Τὴν σύστασιν αὐτῆς ὁ εἰρημένος πρῶτος πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας Ἰάκωβος Ρίζος ἐχαρακτήρισεν ὡς «κατόρθωμα τῆς ἐλευθερωθείσης Ἑλλάδος».

Ἴδου διατί, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, ἡ σύστασις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ὡς καὶ τῆς πρεσβυτέρας ἀδελφῆς τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς, (διότι ἀμφοτέρων κύριοι ἰδρυταὶ ὑπῆρξαν τὰ αὐτὰ πρόσωπα), ὑφ' ἧς δυσχερεστάτας περιστάσεις, ἐν μέσῳ ἀπεράντων ἐρειπίων ἐγένετο, μαρτυροῦσα βαθεῖαν ἐθνικὴν πίστιν ἐπὶ τὴν ἱστορικὴν συνέχειαν τοῦ Ἕθνους καὶ ἐπίγνωσιν τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπορρεουσῶν ὑποχρεώσεων, συγκινεῖ καὶ φρονηματίζει ἡμᾶς τοὺς μεταγενεστέρους καὶ προκαλεῖ τὴν βαθεῖαν τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην ἡμῶν πρὸς τοὺς ἀοιδίμους ἐκεῖνους ἄνδρας. Τὴν ὀφειλομένην ταύτην πρὸς αὐτοὺς ἐθνικὴν τιμὴν καὶ εὐγνωμοσύνην διαδηλοῦσα καὶ νῦν, ἐπὶ τῇ τελουμένῃ ἑορτῇ, ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, κλίνει εὐλαβῶς τὸ γόνυ πρὸ τῶν σεπτῶν σκιῶν τῶν ἐξόχων ἐκείνων ἀνδρῶν. Ἐπ' ἴσης τιμῆς εὐλαβῶς τὴν μνήμην καὶ τῶν φιλομούσων καὶ φιλαρχαίων ἀοιδίμων εὐεργετῶν, δωρητῶν καὶ συνδρομητῶν αὐτῆς, οἵτινες διὰ τῶν χορηγιῶν αὐτῶν ἐνίσχυσαν τὴν Ἐταιρείαν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐθνικοῦ σκοποῦ αὐτῆς.

Τὸ μέγα καὶ σπουδαιότατον ἔργον, ὅπερ ἐπετέλεσεν ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία κατὰ τὰ μέχρι τοῦδε 120 ἔτη τοῦ βίου αὐτῆς, εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀναληφθέντος ἐθνικοῦ σκοποῦ, ἐκτίθεται λεπτομερῶς εἰς τὰ οἰκεία δημοσιεύματα αὐτῆς, τὰ Πρακτικὰ καὶ τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα καὶ εἰς ἰδίᾳς μελέτας. Συνίσταται δὲ τοῦτο εἰς ἀνασκαφικὰς ἐρεῦνας, ἀναστηλώσεις ἀρχαίων καὶ βυζαντιακῶν μνημείων, περισυλλογὴν καὶ διάσωσιν κινητῶν ἀρχαιοτήτων, ἴδρυσιν μουσείων, εἰς κατάρτισιν καὶ παρασκευὴν ἐπιστημόνων ἀρχαιολόγων, εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν Πρακτικῶν καὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος καὶ ἰδίων ἀρχαιολογικῶν πραγματειῶν καὶ μελετῶν καὶ εἰς τὴν ἴδρυσιν καὶ τὸν πλουτισμὸν εἰδικῆς ἀρχαιολογικῆς βιβλιοθήκης. Αἱ ἀνασκαφικαὶ ἐρευναι, περιορισμέναι κατ' ἀρχὰς ἔνεκα τῶν πενιχρῶν οικονομικῶν μέσων, σὺν τῷ χρόνῳ ἐπεξετάθησαν βαθμηδὸν εἰς ἅπασαν τὴν χώραν, συνεχιζόμεναι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεθ' ἱεροῦ ζήλου καὶ ἀξιεπαίνου φιλοτιμίας, πυκνῶς καὶ ἀδιαλείπτως. Δι' αὐτῶν καθωρίσθησαν καὶ ἐταυτίσθησαν τὰ ἀνασκαφέντα ἀρχαῖα μνημεῖα, ἤχθησαν δὲ εἰς φῶς πολῦτιμοι ἀρχαιότητες, ἀγάλματα, προτομαὶ καὶ ἄλλα γλυπτὰ καὶ ἐπιγραφαί. Πολλῶν δὲ μνημείων, ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν, ἐγένετο ἀναστήλωσις, παρέχουσα σαφεστέρην εἰκόνα τῆς τέχνης καὶ τοῦ κάλλους αὐτοῦ, ἄλλων δὲ ἐγένετο στερέωσις, ἀσφαλίζουσα τὴν διατήρησιν αὐτῶν. Διὰ τῆς περισυλλογῆς τῶν κατεσπαρμένων κινητῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τῆς συγκεντρώσεως αὐτῶν εἰς τὰ μουσεῖα καὶ ἄλλας συλλογὰς ἐξησφαλίσθησαν αὐταί. Διὰ τῆς ἰδρύσεως μουσείων εἰς πολλοὺς ἐκ τῶν κυριωτέρων ἀρχαιολογικῶν τόπων ἔνθεν μὲν ἐξησφαλίσθη ἡ διατήρησις τῶν ἐν αὐτοῖς ἀποτεθειμένων ἀρχαιοτήτων, ἔνθεν δὲ κατέστησαν καὶ εἶναι αὐταί προσίται εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀρχαιολόγων καὶ εἰς τὸ προσκύνημα καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν φιλαρχαίων καὶ τῶν φιλοτέχνων. Παρὰ τὰ μέτρα ταῦτα ὅμως, ἅτινα καὶ ἡ Ἑταιρεία καὶ ἡ Πολιτεία ἔλαβον πρὸς διάσωσιν καὶ διασφάλισιν τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τὴν προσφορὰν αὐτῶν εἰς τὴν ἀκόλυτον μελέτην τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων, δυστυχῶς ἐνίοτε ἐπιτυγχάνεται ἢ ὑπὸ ἀσυνειδήτων καὶ ἀναξίων τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἀρ-

χαιοκαπήλων ἀπόκρυψις καὶ ἐξαγωγή εἰς τὸ ἐξωτερικὸν πολυτίμων ἀρχαιοτήτων, ὅπου αὐταί, πρὸς μεγίστην ἡμῶν κατάπληξιν καὶ λύπην, ἐλαφρᾶ καὶ φαρισαικῇ τῇ συνειδήσει γίνονται δεκταὶ καὶ ἀγοράζονται καὶ πλουτίζουσι ξένα μουσεῖα καὶ ιδιωτικὰς συλλογὰς, ἐν πλήρει γνώσει τῶν ἀγοραζόντων καὶ ἀποδεχομένων αὐτάς, ὅτι προέρχονται ἐκ παρανόμου ἀποκρύψεως καὶ κλοπῆς καὶ ἐκ λαθραίας ἐξαγωγῆς, τῶν ὁποίων ἀδικημάτων ἐκεῖνοι γίνονται οὕτω συνεργοὶ καὶ συνένοχοι. Ἡ σημασία τῆς φροντίδος τῆς Ἑταιρείας πρὸς κατάρτισιν καὶ παρασκευὴν ἐπιστημόνων ἀρχαιολόγων, διὰ τῆς χορηγήσεως ὑποτροφιῶν πρὸς εὐρυτέρας εἰδικὰς σπουδὰς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εἰς τοὺς διακριθέντας νέους μύστας καὶ ζηλωτάς, εἶναι πρόδηλος καὶ δὲν χρήζει ἐξάρσεως.

Τοῦ ἀνασκαφικοῦ καὶ ἀναστηλωτικοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας, ὡς καὶ τῆς περισυλλογῆς καὶ τῆς ἐν τοῖς μουσεῖοις ἐκθέσεως τῶν κινητῶν ἀρχαιοτήτων, συμπλήρωμα ἀπαραίτητον ἀπετέλει ἡ ἔκθεσις καὶ περιγραφή αὐτῶν καὶ τῶν εὐρημάτων καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη τούτων, δι' ἧς ἀρχῆθεν προωρίσθησαν τὰ δύο εἰδικὰ περιοδικὰ τῆς Ἑταιρείας, τὰ Πρακτικά καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς, ἅτινα ἀποτελοῦσι σπουδαιότατην καὶ πλουσιωτάτην πηγὴν τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιολογίας, τυγχάνοντα διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς ἀναγνωρίσεως καὶ ἐκτιμήσεως, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἡ ἔκδοσις ἰδιαιτέρων ἀρχαιολογικῶν πραγματειῶν καὶ μελετῶν. Πρὸς ὑποβοήθησιν δὲ τῶν ἀρχαιολόγων καὶ τῶν φιλαρχαίων ἐν ταῖς μελέταις αὐτῶν ἡ Ἑταιρεία κατήρτισε πλουσιωτάτην καὶ πολύτιμον εἰδικὴν ἀρχαιολογικὴν βιβλιοθήκην, περιλαμβάνουσαν νῦν περὶ τὰς 30.000 τόμων (συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν μικρῶν τευχῶν καὶ φυλλαδίων). Ὡς γνωστὸν δὲ ὠργανώθη καὶ ὑπάρχει ὡς παράρτημα τῆς βιβλιοθήκης ἰδιαίτερον τμήμα φωτογραφιῶν ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ἑταιρείας, περιλαμβάνον νῦν περὶ τὰς 3.000, καὶ φωτογραφικῶν πλακῶν προβολῆς ἐκ τῶν γενομένων ἐν τῇ Ἑταιρείᾳ διαλέξεων ὑπὲρ τὰς 2.000.

Μέχρι τοῦ ἔτους 1899 ἡ Ἑταιρεία ἐστερεῖτο ἰδίας στέγης, περιπλανωμένη ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καὶ ἀπὸ γραφείου εἰς γρα-

φρεῖον, ἀναμφιβόλως ἐκ φειδοῦς, ἵνα μὴ μειώσῃ τοὺς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἀρχαιολογικῶν ἐργασιῶν προοριζομένους πόρους αὐτῆς. (Κατὰ τὰ τελευταῖα, πρὸ τοῦ 1899, ἔτη ἐστεγάζετο ἐν τῇ οἰκίᾳ Ἄξελου ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν ὁδῶν Σταδίου καὶ Σανταροῦζα). Ἐπειδὴ ὅμως, ἔνεκα τῆς σημαντικῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, ἠϋξήθησαν καὶ αἱ διοικητικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ ὑπηρεσίαι αὐτῆς, ἔτι δὲ ἐπλουτίσθη μεγάλως καὶ ἡ βιβλιοθήκη αὐτῆς καὶ ὁ ὄγκος τῶν δημοσιευμάτων καὶ ἄλλων ὑλικῶν αὐτῆς ἀπῆται εὐρυχώρους ἀποθήκας διὰ τὴν ἀπόθεσιν αὐτῶν, κατέστη ἐπιτακτικῶς ἀναγκαία ἡ ἀνέγερσις ἰδίου εὐρυχώρου μεγάρου, πρὸς ἄνετον στέγασιν τῶν γραφείων τῆς διοικήσεως τῆς Ἑταιρείας, τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς καὶ ἀσφαλῆ ἀποθήκευσιν τῶν δημοσιευμάτων καὶ ἄλλων ὑλικῶν. Διὰ δὲ τῶν φιλοτίμων φροντίδων τοῦ τότε Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀειμνήστου Εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου Δημοσθένους Τζιβανοπούλου, ἀπεφασίσθη καὶ λήγοντος τοῦ 1899 συνετελέσθη ἡ ἀνέγερσις κατὰ σχέδια τῶν ἀρχιτεκτόνων Ἰω. Ἄξελου καὶ Ἡλία Ἀγγελοπούλου, ἰδίου σεμνοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ μεγάρου διωρόφου, ἐπὶ μέρος τοῦ ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ οἰκοπέδου, (ὅπερ ἄλλοτε ἦτο λαχανόκηπος, ἀνήκων εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ ἀειμνήστου μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Ἀνδρέου Συγγροῦ), διὰ δαπάνης δραχ. 259.863 σὺν τῷ τιμήματι τοῦ οἰκοπέδου ἐκ δραχ. 134.531. Ἐν αὐτῷ ἐστεγάσθησαν εὐπρεπῶς καὶ ἀνέτως τὰ γραφεῖα τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ἑταιρείας, ἡ βιβλιοθήκη αὐτῆς μετ' εὐρυχώρου καὶ εὐπρεποῦς ἀναγνωστηρίου, αἱ ἀποθήκαι τῶν δημοσιευμάτων καὶ τῶν ὑλικῶν, περιελήφθησαν δὲ καὶ δύο αἴθουσαι συνεδριῶν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν Γενικῶν Συνελεύσεων τῶν Ἑταίρων καὶ δημοσίων ἐπιστημονικῶν καὶ ἐκκλαῖκευτικῶν ὁμιλιῶν, ἀρχαιολογικῶν καὶ ἱστορικῶν ἀρχικῶς, εἶτα δὲ καὶ περὶ ἄλλων θεμάτων. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου συνετέλεσεν ἡ Ἑταιρεία εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς πνευματικῆς καὶ μορφωτικῆς κινήσεως παρ' ἡμῖν.

Παρὰ τὴν αἰσιόδοξον πρόβλεψιν τοῦ τότε Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἦν διηρομήνευσεν ὁ Γραμματεὺς αὐτοῦ ἀείμνηστος Παναγ.

Καββαδίας, ἐν σχετικῇ ἐκθέσει του, ὅτι ἡ Ἑταιρεία εὔρεν ἐπὶ τέλους ἐν τῷ ἀνεγερθέντι μεγάρῳ στέγην «μόνιμον», δὲν εἶχον παρῆλθει περὶ τὰ 25 ἔτη, καὶ ἤρξατο νὰ καταφαίνεται ὅτι τοῦτο συντόμως δὲν θὰ ἐπῆρκει πλέον καὶ δὲν θὰ ἀνταπεκρίνετο εἰς τὰς σὺν τῷ χρόνῳ σημαντικῶς ἀξιεθείσας ἀνάγκας τῆς διοικήσεως τῆς Ἑταιρείας, ἔνεκα τῆς πολλαπλῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἐργασιῶν της, ἣτις, ὡς εἰκός, συνεπῆγεν ἀναγκαιῶς καὶ τὴν ἀύξησιν τῶν ὑπηρεσιῶν της. Ἀνεπαρκῆς ὄλως ἐπ' ἴσης ἀπέβη καὶ ὁ χώρος τῆς βιβλιοθήκης, ἔνεκα τοῦ μεγάλου πλουτισμοῦ αὐτῆς, καὶ τοῦ ἀναγνωστηρίου. Ἐπεδιώχθη μάλιστα τότε ἡ πρόσκτησις ἐκτάσεως 2.500 - 3.000 τετρ. πήχεων ἐκ τοῦ ἐπὶ τῶν ὁδῶν Ῥηγίλλης καὶ Β. Γεωργίου μεγάλου χώρου τοῦ Δημοσίου, διὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς ἀνάγεσιν τοῦ μελλοντικοῦ νέου μεγάρου. Ἐὰν ἐπετυγχάνετο ἡ κτήσις τοῦ οικοπέδου ἐκείνου θὰ ἐξησφαλιζέτο ἡ ἀρίστη λύσις τοῦ προβλήματος, ἀνεγειρομένου ἐκεῖ τοῦ μεγάρου, μακρὰν τοῦ πολυθορύβου τούτου κέντρου τῆς πόλεως, μέλλοντος νὰ ἔχη καὶ εὐρεῖαν περὶ ἑαυτὸ περιοχὴν, εἰς ἣσυχον καὶ πρόσφορον περιβάλλον, ὡς ἀρμόζει εἰς τὰ ἱερὰ τῆς σπουδῆς καὶ μελέτης. Ἐπὶ πλέον δὲ θὰ ἠδύνατο ἡ Ἑταιρεία νὰ πωλήσῃ εἴτε ἄλλως χρησιμοποίησῃ λίαν ἐπωφελῶς τὸ ἐνταῦθα πολυτίμον οἰκόπεδον. Ἀτυχῶς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἀντετάχθη εἰς τὴν παραχώρησιν τοῦ οικοπέδου, ὡς ἀναγκαιοῦντος εἰς τὰς στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας. Μετὰ προκαταρκτικὴν μελέτην τοῦ ζητήματος κατὰ τὰ ἔτη 1949 καὶ 1950, ἐγκαταλειφθείσης τῆς σκέψεως περὶ προσωρινῆς λύσεως τοῦ ζητήματος δι' ἐπεκτάσεως τοῦ ἀνεπαρκοῦς μεγάρου ἐπὶ τοῦ ἀκαλύπτου μέρους τοῦ ἀρχικοῦ οικοπέδου, ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἀειμνήστου Ἀντωνίου Μπενάκη, κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 9^{ης} Νοεμβρίου 1950, ἡ ἀνάγεσις τοῦ νέου μεγάρου ἐπὶ τοῦ χώρου τοῦ παλαιοῦ, κατεδαφισμένου, καὶ τοῦ λοιποῦ μέρους τοῦ οικοπέδου καὶ ἡ ἀνάθεσις τῆς ἐκπονήσεως τῶν ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα κ. Ἰωάννην Ἀ. Ἀντωνιάδην, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ τότε Γραμματέως καὶ ψυχῆς τῆς Ἑταιρείας ἀειμνήστου Γεωργίου Π. Οἰκονόμου, τῶν φώτων καὶ πολυτίμων ὑπηρεσιῶν τοῦ ὁποίου δυστυχῶς

προώρως ἐστερήθησαν ἢ τε Ἑταιρεία καὶ ἡ Ἀκαδημία. Ἐπαναληφθεῖσα πρότασις κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 9^{ης} Ἰουλίου 1951 περὶ ἀναθεωρήσεως τῆς προηγουμένης ἀποφάσεως καὶ ἀνεγέρσεως τοῦ νέου μεγάρου ἀλλαχοῦ, ἐν προσφορωτέρῳ τόπῳ καὶ περιβάλλοντι, δὲν ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου, ἐμμείναντος εἰς τὴν προτέραν του ἀπόφασιν. Τὰ καταρτισθέντα σχέδια, ὑποβληθέντα ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἐτροποποιήθησαν ἐν τισὶ καὶ συνεπληρώθησαν κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ νέου Γραμματέως, ἀρχαιολόγου καὶ ἀρχιτέκτονος, καθηγητοῦ κ. Ἀναστασίου Ὀρλάνδου. Εἰδικώτερον εἰς τὸν κ. Ὀρλάνδον ὀφείλονται τὰ ἐξῆς ἀρχιτεκτονικὰ σημεῖα καὶ μέρη τοῦ μεγάρου: ἡ ἀρχιτεκτονικὴ διαμόρφωσις καὶ ἡ ἔγχρωμος διακόσμησις τοῦ προστώπου τῆς εἰσόδου, ὡς καὶ τὰ διακοσμητικὰ θέματα τῆς ὀρειγαλκίνης θύρας αὐτῆς· τὰ εἰς φυσικὸν μέγεθος σχέδια τῶν ἐπικράνων καὶ τοῦ θριγκοῦ τῶν ἐξωτερικῶν ὀψεων· τὸ στηθαῖον τοῦ ἐξώστου καὶ τὰ κιονόκρανα τῶν πεσσῶν τῆς μεγάλης αἰθούσης τῶν διαλέξεων· οἱ ἰωνικοὶ κίονες τῆς βιβλιοθήκης· τὰ στηθαῖα τῶν κλιμάκων ἀνόδου κ.λ.π.

Ὁ ὑψηλὸς σκοπὸς καὶ ἡ μακρὰ καὶ ἔνδοξος ἱστορία τῆς Ἑταιρείας, ἔτι δὲ καὶ ἡ γειννίασις τοῦ μεγάρου πρὸς τὰ ἄλλα ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ὑπάρχοντα λαμπρὰ καὶ κλασσικοῦ ρυθμοῦ μέγαρα τῆς Ἀκαδημίας, τοῦ Πανεπιστημίου, τῆς Βιβλιοθήκης καὶ ἄλλα, ἐπέβαλλον τὴν διαμόρφωσιν τῶν προσόψεων καὶ αὐτοῦ ὁμοίως εἰς κλασσικὸν ῥυθμὸν λιτὸν καὶ τὴν λαμπρὰν ἐμφάνισιν αὐτῶν διὰ πλουσίας ὀρθομαρμαρώσεως. Θεωροῦντες δὲ νῦν τὸ καλλιμάρμαρον καὶ μεγαλοπρεπὲς μέγαρον, δυνάμεθα, νομίζω, νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα ἐπετεύχθη, ὅτι ἰδρῦθη μέγαρον ἀντάξιον τῆς Ἑταιρείας, τοῦ ὑψηλοῦ ἔθνικοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ἐνδόξου ἱστορίας τῆς καὶ ἀληθὲς κόσμημα τῆς πόλεως. Οὐδόλως θὰ ἦτο ἄπορον ἐὰν ὑπάρξουν καὶ οἱ διαφωνοῦντες, διότι τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι ἐκ τῶν κυριωτέρων διακριτικῶν γνωρισμάτων ἡμῶν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, καὶ οὐδὲν παρ' ἡμῖν δύναται νὰ ὑπάρξῃ τὸ πάντῃ ἄψογον. Ὡς εἶπε δὲ καὶ ὁ Σωκράτης «οὐ πάνιν γε ῥαδίον ἐστιν εὐρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἂν τις αἰτίαν ἔχοι. Χαλεπὸν γὰρ οὗτο

τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν». Καὶ ἂν δὲν ἦναι αὐστηρὸν νὰ συμπληρώσω τὴν ῥῆσιν τοῦ θείου φιλοσόφου, «*χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντα μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν*».

Περὶ τὴν ἐσωτερικὴν περιγραφὴν τοῦ μεγάρου δὲν θὰ ἀσχοληθῶ, διότι τοῦτο δύνασθε νὰ ἐπισκοπήσητε ἀνέτως καὶ σήμερον καὶ ἄλλοτε. Ἐλπίζομεν, ὅτι ἐπὶ μακρὰν χρονικὴν περίοδον τοῦτο θὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν ἐξυτηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἑταιρείας, ὅσονδῆποτε καὶ ἂν αὐταὶ εὐτυχῶς ἀύξηθῶσιν.

Ἡ ἀνοικοδόμησις ἀπήτησε μακρὸν χρόνον, πενταετίαν σχεδόν, καὶ τοῦτο ἔνθεν μὲν ἔνεκα τῆς μετ' ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἐνίοτε ἐπιγενομένης τροποποιήσεως λεπτομερειῶν τινῶν τῶν ἀρχικῶν σχεδίων, ἔνθεν δὲ ἔνεκα τῆς ἀνάγκης τῆς ἐκπληρώσεως διαφόρων διατυπώσεων καὶ τῆς προβολῆς ἐν τισὶν ἀντιρρήσεων ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Τινὲς τῶν ἀντιρρήσεων τούτων εἶχον ἴσως ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀσαφῆ τινα νομικὴν διάταξιν, ἀλλὰ νομίζω ὅτι δὲν εἶχον λογικὴν ὑποστήριξιν. Οὕτω π.χ. ἡ κατασκευὴ τῆς αἰθούσης ταύτης διαλέξεων, ἐν ἣ ἔυρισκόμεθα, καθυστέρησεν ἐπὶ δέκα σχεδὸν μῆνας ἔνεκα τῆς ἑξῆς προβληθείσης ἀντιρρήσεως. Κατὰ τὰ ἄρθρα 1 καὶ 10 τοῦ διὰ τοῦ ἀπὸ 24 Ἰουλίου/12 Σεπτεμβρίου 1949 β. διατάγματος ἐγκριθέντος «Κανονισμοῦ θεάτρων, κινηματογράφων κ.λ.π.» ἀπαγορεύεται ἡ ἐγκατάστασις ἐστεγασμένης σκηνῆς θεάτρου, κινηματογράφου, αἰθούσης διαλέξεων, συναυλιῶν κ.λ.π. εἰς ἀπόστασιν ἐλάσσονα τῶν 100 μέτρων ἀπὸ ναῶν καὶ νοσοκομείων. Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διατάξεως ταύτης ἡ ἀρμοδία Ὑπηρεσία (τὸ πρωτοβάθμιον Συμβούλιον κινηματογράφων καὶ θεάτρων) ἡρνήθη τὴν χορήγησιν τῆς νομίμου ἀδείας διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς αἰθούσης ταύτης, διότι ἡ ἀπόστασις ταύτης ἀπὸ τοῦ ἔναντι κειμένου ἱεροῦ ναοῦ τοῦ «Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου» τῶν Καθολικῶν εἶναι ἐλάσσων τῶν 100 μέτρων. Εἰς μάτην ἡ Ἑταιρεία ἐπεκαλεῖτο, ὅτι κατὰ τὴν λογικὴν αὐτῆς ἐρμηνείαν ἡ διάταξις ἀφορᾷ εἰς αἰθούσας συγκεντρώσεως τοῦ κοινοῦ, ἀπαδούσης εἰς τὴν ἱεροπρέπειαν ἱεροῦ τινος ναοῦ ἢ δυναμένης νὰ διαταράξῃ τὴν ἡσυχίαν πλησίον κειμένου νοσοκομείου. Ἀλλὰ

τοιούτο τι ἀπεκλείετο ἀπολύτως νὰ συμβῆ ἐπὶ τῆς αἰθούσης ταύτης διαλέξεων ἐπιστημονικῶν καὶ μορφωτικῶν, καθ' ὃν τρόπον μάλιστα ἐμελλεν αὕτη νὰ κατασκευασθῆ, ὡς οὐδέποτε συνέβη καὶ ἐν τῷ παρελθόντι, ἐπὶ 50 ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1899 μέχρι τοῦ 1951, κατὰ τὴν πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν χρῆσιν τῆς αἰθούσης διαλέξεων τοῦ παλαιοῦ μεγάρου. Κατὰ σύμπτωσιν δὲ καὶ αἱ ἄλλαι ὑπάρχουσαι ἐν Ἀθήναις αἰθουσαι διαλέξεων τοῦ «Φιλολογικοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ», τῆς «Ἐταιρείας τῶν Φίλων τοῦ Λαοῦ» καὶ τοῦ «Συλλόγου τῶν Ἐμποροῦπαλλήλων» κεῖνται ἐγγύτατα ναῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ Ἐθνικὸν Θέατρον καὶ ἡ Λυρική Σκηνή. Μετὰ ἐπανειλημμένας διαμαρτυρίας τῆς Ἐταιρείας καὶ τελικῶς κατόπιν προσφυγῆς εἰς τὸ δευτεροβάθμιον Συμβούλιον κινηματογράφων καὶ θεάτρων, ἐπετεύχθη ἐπὶ τέλος ἡ χορήγησις τῆς ἀδείας, ἀλλὰ μετὰ δεκάμηνον σχεδὸν καθυστέρησιν τοῦ ἔργου. Ἰκανοποιῶν εὐλογον περιέργειαν πολλῶν ἐξ ὑμῶν, ἐπισημειῶ ὅτι ἡ δαπάνη τῆς οἰκοδομῆς τοῦ μεγάρου ἀνῆλθεν εἰς 16.000.000 περίπου δραχμῶν.

Ἐπὶ τούτοις ἐκφράζομεν τὰς θερμὰς ἡμῶν εὐχαριστίας πρὸς τὸν ἐκπονήσαντα τὰ σχέδια τοῦ μεγάρου καὶ ἐπιβλέψαντα ἐπὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ῥηθέντα ἀρχιτέκτονα κ. Ἰωάννην Ἀντωνιάδην, πρὸς τὸν ἐπιβλέψαντα τὴν οἰκοδομὴν τοῦ μεγάρου ἀπὸ μηχανικῆς ἐπόψεως μηχανικὸν κ. Γεώργιον Σολομωνίδην καὶ πρὸς τὸν ἐκτελέσαντα τὸ ἔργον μηχανικὸν - ἐργολήπτην κ. Γεώργιον Πρωτοπαπᾶν, οἵτινες πάντες μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ζήλου ἐξετέλεσαν ἕκαστος τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα. Ὡσαύτως ὁμολογοῦμεν πλείστας χάριτας πρὸς τὸν Γραμματέα τῆς Ἐταιρείας καὶ βαθὺν μύστην τῆς ἀρχαίας τέχνης καὶ δὴ καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς κ. Ἀναστάσιον Ὁρλάνδον διὰ τὴν μετ' ἀληθοῦς ἀφοσιώσεως καὶ δι' ἀόκνων φροντίδων πολύτιμον καὶ ἀφιλοκερδῆ συμβολὴν αὐτοῦ εἰς τε τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων καὶ εἰς τὴν συνεχῆ καὶ προσεκτικὴν παρακολούθησιν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου μέχρι καὶ τῶν μικροτέρων λεπτομερειῶν καὶ γενικῶς εἰς τὴν καλλιτεχνικὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ ἐμφάνισιν τοῦ μεγάρου. Ἐπίσης ἐκφράζομεν θερμὰς εὐχαριστίας καὶ πρὸς τὸν Ἀντιπρόεδρον τοῦ Διοικ. Συμβουλίου

κ. Γεώργιον Βέλτσον διὰ τὴν ἄοκνον παρακολούθησιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ μεγάρου καὶ τὰς φροντίδας τῆς ἐπιπλώσεως αὐτοῦ, πρὸς τὸν Σύμβουλον καθηγητὴν κ. Δημήτριον Εὐαγγελίδην, προθύμως παρασχόντα τὴν πεφωτισμένην γνώμην αὐτοῦ ἐπὶ τῶν αἰσθητικῆς φύσεως ζητημάτων καὶ πρὸς πάντα ἄλλον ὁπωσδήποτε συντελέσαντα εἰς τὴν καλὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπὶ μέρους ἐργασιῶν καὶ τοῦ ὅλου ἔργου.

Τὰ διαληφθέντα πολλαπλᾶ ἔργα τῆς Ἐταιρείας — σκαφικαὶ ἔρευναι, ἀναστηλώσεις μνημείων, ἴδρυσις μουσείων, ἔκδοσις τῶν περιοδικῶν καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν δημοσιευμάτων — ἀντιστοιχοῦντα εἰς ἐπ' ἴσης πολλαπλᾶ καθήκοντα αὐτῆς πρὸς τὸ Ἕθνος καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιολογίαν, ἀπῆτουν καὶ ἀπαιτοῦσιν, ὡς εἶναι εὐνόητον, καὶ μεγάλας δαπάνας, διὰ τὴν ἐξέυρεσιν τῶν ὁποίων ὄφειλεν ἡ Ἐταιρεία συνεχῶς, μέχρι πρό τινων ἐτῶν, νὰ παλαιή, εἰς τὰς δυσχερεῖας δὲ ταύτας, ὡς ἐπ' ἴσης εἶναι ὡσαύτως αὐτονόητον, προσετίθεντο ἐκάστοτε καὶ ἄλλαι ποικίλης φύσεως. Θὰ ἦτο λίαν δυσχερές, παρὰ πᾶσαν αἰσιόδοξον ἀντίθετον πρόβλεψιν καὶ προσδοκίαν, νὰ καλυφθῶσι πᾶσαι αἱ δαπάναι αὗται ἐκ τῶν συνδρομῶν τῶν ἐταίρων καὶ ἐκ τῆς προσόδου τῆς μικρᾶς περιουσίας τῆς. Εὐτυχῶς ὅμως, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ προκληθέντος φιλαρχαίου ἐνθουσιασμοῦ, ἔσπευσαν νὰ προσέλθωσιν εἰς οἰκονομικὴν ἐπικουρίαν τῆς Ἐταιρείας πολλοὶ Ἕλληνες, ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐγκατεστημένων, καὶ ξένοι φιλόχαιοι καὶ φιλέλληνες, οἵτινες δι' ἀθρόων συγκλητικῶν δωρεῶν καὶ προσφορῶν πρὸς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἐταιρείαν, καθὼς καὶ πρὸς τὴν Φιλεκαπαιδευτικὴν καὶ τὸ Πανεπιστήμιον, ἔδειξαν ἐμπράκτως τοὺς θησαυροὺς τῆς καρδίας των καὶ τὰ εὐγενῆ πατριωτικὰ των αἰσθήματα, διὰ τὰς ὁποίας προσφορὰς καὶ ἐκδηλώσεις των τὸ Ἕθνος ἔχει δικαίωμα νὰ σεμνύνηται, ἀλλὰ καὶ καθῆκον νὰ τιμᾷ τὴν σεπτὴν μνήμην αὐτῶν.

Τῷ 1874 ἀνεκουφίσθη πως τότε οἰκονομικῶς ἡ Ἐταιρεία διὰ τοῦ τότε τὸ πρῶτον ἐκδοθέντος ὑπ' αὐτῆς λαχείου ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων, τῇ συνεργίᾳ τοῦ φιλαρχαίου Λακεδαιμονίου Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας Ἰωάννου Βαλασοπούλου, ὅστις καὶ ἐν ἄλλοις ἐπίκουρος

τῆς Ἑταιρείας γενόμενος, συνέπραξε πλείστον ὅσον καὶ ὑπὲρ εὐδωσέως τοῦ λαχείου τούτου, ἐν ὅσῳ ἦτο ὑπουργός. Παρὰ δὲ τὰς προβληθείσας ἀρχικῶς ἀντιρρήσεις καὶ τοὺς εὐλόγους ἐνδοιασμοὺς περὶ τοῦ ἠθικῶς ἐπιτρεπτοῦ τοιούτων πόρων, ἡ κοινὴ γνώμη, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν δι' αὐτοῦ ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σπουδαίου καὶ ἐθνικοῦ σκοποῦ, ἠνέχθη καὶ ἐνέκρινε τὸ λαχεῖον τοῦτο. Βραδύτερον δὲ διὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου Χαριλάου Τρικούπη ἐκδοθέντος νόμου ΛΧΛ' τῆς 30^{ης} Δεκεμβρίου 1887, τὸ λαχεῖον τοῦτο τῆς Ἑταιρείας ἐγένετο προνομιοῦχον, καταργηθείσης καὶ ἀπαγορευθείσης τῆς ἐντὸς τοῦ Κράτους ἐκδόσεως καὶ κυκλοφορίας παντὸς ἄλλου λαχείου. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐξηκολούθησεν ὑφισταμένη μέχρι τοῦ ἔτους 1904, ὅτε διὰ τοῦ ἐκδοθέντος νόμου ΓΚΛ' καθωρίσθη καὶ ἴδιον λαχεῖον ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου. Μετ' ὀλίγον δὲ διὰ τοῦ νόμου ΓΝΖ' τῆς 7/9 Ἰουλίου 1905 ἀμφοτέρω τὰ λαχεῖα ταῦτα, τὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ τὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου συνεχωνεύθησαν εἰς ἓν κοινὸν «Λαχεῖον ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων τῆς Ἑλλάδος». Ἐκτοτε ἐξεδόθησαν ἀλλεπάλληλοι νόμοι ῥυθμίζοντες τὰ τοῦ λαχείου, διαιεθεθέντος βραδύτερον εἰς τὰ νῦν ὑπάρχοντα δύο κρατικὰ λαχεῖα, τὸ Ἐθνικὸν καὶ τὸ Λαϊκόν, εἰς τὰ ἔσοδα τῶν ὁποίων ὠρίσθη νὰ μετέχη καὶ ἡ ἰδρύτρια τοῦ ἀρχικοῦ λαχείου Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία. Τὸ ποσοστὸν τῆς συμμετοχῆς αὐτῆς διαφόρως ἐκάστοτε καὶ οὐχὶ πάντοτε δικαίως ἐν τῷ μεταξὺ ὀριζόμενον, καθωρίσθη τῷ 1934 διὰ τοῦ νόμου 6079 δικαιοτέρον, ἀναγνωρισθέντος ὅτι τὸ παρεχόμενον χρηματικὸν ποσὸν ἀποτελεῖ κατ' ἀκριβείαν οὐχὶ χορηγίαν, ἀλλ' ἀπόδοσιν ὀφειλομένου τῇ Ἑταιρείᾳ μεριδίου. Ἐκτοτε οἱ ῥυθμίζοντες τὰ τῶν ἀνωτέρω λαχείων νόμοι ὀμιλοῦσι περὶ ἀποδόσεως εἰς τὴν Ἑταιρείαν ποσοστῶν ἐκ τῶν προσόδων ἐκείνων, ὑπονοουμένου οὕτω τοῦ δικαιώματος αὐτῆς ἐπὶ τούτων. Ἀτυχῶς τῷ 1954 τὸ ποσοστὸν τοῦτο ἐμειώθη εἰς 12% καὶ τὸ χεῖρον, ὠρίσθη ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίῃ ἐν συνόλῳ τὰ τέσσαρα ἑκατομύρια δραχμῶν.

Ἐὰν ἐγένετο διεξοδικώτερον πῶς λόγος περὶ τοῦ λαχείου,

τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἡ ἐξ αὐτοῦ πρόσοδος τῆς Ἐταιρείας εἶναι ἡ κυριωτάτη καὶ ἐξ αὐτῆς ἤρτηται ἡ ἔκτασις τῶν ἐκτελουμένων ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας ἔργων. Ὅσον περισσότερα εἶναι τὰ εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐταιρείας οἰκονομικὰ μέσα, τόσον εὐρύτερον δύναται αὕτη νὰ προβαίη εἰς τὰς πολλαπλᾶς ἀρχαιολογικὰς ἐργασίας αὐτῆς, καὶ δὴ εἰς ἀνασκαφάς, εἰς ἀναστηλώσεις ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν μνημείων, εἰς συντήρησιν αὐτῶν, εἰς ἴδρυσιν καὶ ἐπισκευὴν ἀρχαιολογικῶν μουσείων, εἰς ἀγορὰς ἢ ἀπαλλοτριώσεις ἀρχαιολογικῶν χώρων, εἰς τὸν πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης αὐτῆς, πρὸς παρακολούθησιν τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς κινήσεως, εἰς τὴν ἐπιτακτικῶς ἐπιβαλλομένην τακτικὴν καὶ ἀπρόσκοπτον ἔκδοσιν τῶν δύο περιοδικῶν αὐτῆς, τῶν Πρακτικῶν καὶ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος καὶ ἄλλων ἐπιστημονικῶν δημοσιευμάτων, καὶ νὰ ἐπαρκῆ εἰς τὰς ἄλλας ἀνάγκας καὶ ὑποχρεώσεις αὐτῆς. Ἐὰν δὲν παρασχεθῶσι τῇ Ἐταιρείᾳ ἀμείωτα τὰ ἀπαιτούμενα οἰκονομικὰ μέσα τὸ μὲν ἐντεῦθεν ὕλικὸν ὄφελος τοῦ Δημοσίου θὰ ἦναι ἀσημαντον, σημαντικωτάτη ὅμως ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ ἠθικὴ ζημίᾳ τῆς Πατρίδος ἡμῶν.

Διὰ τῶν πολυτιμοτάτων ὑπηρεσιῶν, ἃς προσήνεγκεν εἰς τὸ Ἕθνος καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιολογίαν ἡ γεγραρὰ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, ἀποκαλύπτουσα καὶ μελετῶσα τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα, τὰ ἀπτὰ αὐτὰ τεκμήρια τοῦ ἐξαισίου ἐκείνου καὶ ἐκθαμβωτικοῦ θαύματος, ὅπερ καλεῖται ἑλληνικὴ τέχνη καὶ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προσδοκᾷ τὴν πρέπουσαν καὶ ὀφειλομένην ἐπικουρίαν τῆς Πολιτείας πρὸς ἀπρόσκοπτον συνέχισιν τοῦ ἐθνικοῦ ἔργου αὐτῆς. Παρὰ δὲ τοὺς ἐπισωρευθέντας ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῆς 120 μέχρι τοῦδε ὅλους ἐνιαυτούς, αἰσθανομένη ὡς τοῦ ἀετοῦ ἀνακαινιζομένην τὴν νεότητα αὐτῆς, θὰ συνεχίσῃ, Θεῖα συνάρσει, μετὰ τοῦ αὐτοῦ, ὡς μέχρι τοῦδε, ἱεροῦ ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ τὴν μεγάλην ἀποστολὴν αὐτῆς εἰς δόξαν τοῦ Ἕθνους ἡμῶν.